

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

II. ÚS 468/08-13

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 16. decembra 2008 predbežne prerokoval sťažnosť spoločnosti R., s. r. o., S., zastúpenej advokátkou JUDr. M. Š., K., vo veci namietaného porušenia základného práva zaručeného v čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a práva zaručeného v čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Svidník v konaní vedenom pod sp. zn. 3 C 141/04 a jeho rozsudkom zo 17. decembra 2007 a postupom Krajského súdu v Prešove v konaní vedenom pod sp. zn. 4 Co 36/2008 a jeho rozsudkom z 30. mája 2008 a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť spoločnosti R., s. r. o., o d m i e t a .

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 19. augusta 2008 doručená sťažnosť spoločnosti R., s. r. o., S. (ďalej len „sťažovateľka“), ktorou namietala porušenie základného práva zaručeného v čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva zaručeného v čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu

Svidník (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 3 C 141/04 a jeho rozsudkom zo 17. decembra 2007 a postupom Krajského súdu v Prešove (ďalej len „krajský súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 4 Co 36/2008 a jeho rozsudkom z 30. mája 2008.

Z obsahu sťažnosti a jej príloh vyplýva, že žalobou z 25. augusta 2004 sa J. H., S. (ďalej len „žalobca“), domáhal proti sťažovateľke zaplata náhrady mzdy za dovolenku v sume 215 909 Sk. Okresný súd 22. októbra 2004 vydal platobný rozkaz, ktorým sťažovateľku zaviazal uhradiť žalovanú sumu s prísl. Proti predmetnému platobnému rozkazu podala sťažovateľka odpor, o ktorom rozhodol okresný súd rozsudkom č. k. 3 C 141/2004-96 z 1. júna 2006 tak, že zaviazal sťažovateľku uhradiť žalovanú sumu 215 909 Sk s prísl. Proti rozhodnutiu okresného súdu podala sťažovateľka odvolanie, o ktorom rozhodol krajský súd uznesením sp. zn. 4 Co 283/2006 z 23. marca 2007 tak, že rozsudok okresného súdu zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie. Okresný súd rozsudkom zo 17. decembra 2007 vo veci rozhodol tak, že zaviazal sťažovateľku uhradiť 103 950 Sk s prísl. a v prevyšujúcej časti žalobu zamietol. Proti predmetnému rozsudku podala odvolanie sťažovateľka i žalobca, o odvolaní ktorých rozhodol krajský súd rozsudkom č. k. 4 Co 36/2008-254 z 30. mája 2008 tak, že potvrdil rozsudok okresného súdu vo výroku o povinnosti sťažovateľky zaplatiť žalobcovi 65 908 Sk a vo výroku, ktorým bola žaloba v prevyšujúcej časti zamietnutá. Rozsudok bol právnomu zástupcovi sťažovateľky doručený 18. júla 2008.

Sťažovateľka namieta, že postupom okresného súdu v označenom konaní a jeho rozsudkom zo 17. decembra 2007 a postupom krajského súdu v označenom konaní a jeho rozsudkom z 30. mája 2008 bolo porušené jej základné právo na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a právo podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

Vychádzajúc z uvedených skutočností sťažovateľka žiada, aby ústavný súd nálezom rozhodol tak, že vysloví porušenie základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru postupom okresného súdu i postupom krajského súdu, zruší rozsudok krajského súdu č. k. 4 Co 36/2008-254 z 30. mája 2008 a rozsudok okresného súdu č. k. 3C 141/04-221 zo 17. decembra 2004 a vec vráti okresnému súdu na

ďalšie konanie a sťažovateľke prizná náhradu trov právneho zastúpenia, ktorú sú okresný súd a krajský súd nerozdielne povinné vyplatiť do jedného mesiaca odo dňa právoplatnosti tohto nálezu.

II.

Ústavný súd rozhoduje podľa čl. 127 ods. 1 ústavy o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy ak ústavný súd vyhovie sťažnosti, svojím rozhodnutím vysloví, že právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom boli porušené práva alebo slobody podľa odseku 1, a zruší také rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah.

Ústavný súd podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) každý návrh predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí senátu bez prítomnosti navrhovateľa, ak tento zákon neustanovuje inak. Pri predbežnom prerokovaní každého návrhu ústavný súd skúma, či dôvody uvedené v § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jeho prijatiu na ďalšie konanie. Podľa tohto ustanovenia návrhy vo veciach, na prerokovanie ktorých nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú zákonom predpísané náležitosti, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený.

Predmetom sťažnosti je sťažovateľkou namietané porušenie základného práva zaručeného v čl. 46 ods. 1 ústavy a práva zaručeného v čl. 6 ods. 1 dohovoru postupom

okresného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 3 C 141/04 a jeho rozsudkom zo 17. decembra 2007 a postupom krajského súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 4 Co 36/2008 a jeho rozsudkom z 30. mája 2008.

1. Podľa názoru ústavného súdu na konanie o tej časti sťažnosti sťažovateľky, v ktorej namieta porušenie označených práv konaním okresného súdu vedeným pod sp. zn. 3 C 141/04 a jeho rozsudkom zo 17. decembra 2007, nie je daná právomoc ústavného súdu.

Ako vyplýva z citovaného čl. 127 ods. 1 ústavy právomoc ústavného súdu je daná iba vtedy, ak o ochrane základných práv alebo slobôd nerozhoduje iný súd. Právomoc ústavného súdu je preto v týchto prípadoch subsidiárna. O ochrane práv sťažovateľky, ktorých porušenie namieta, vo vzťahu ku konaniu okresného súdu (vo veci rozhodol rozsudkom 17. decembra 2007, proti ktorému sťažovateľka podala odvolanie) rozhodoval v odvolacom konaní krajský súd (rozsudok sp. zn. 4 Co 36/2008 z 30. mája 2008). Vzhľadom na uvedenú zásadu subsidiarity preto nie je v právomoci ústavného súdu preskúmať konanie okresného súdu vedené pod sp. zn. 3 C 141/04 a ani jeho rozsudok zo 17. decembra 2007.

Vychádzajúc z uvedených skutočností ústavný súd sťažnosť sťažovateľky v časti, ktorou namietala porušenie označených práv postupom okresného súdu, po predbežnom prerokovaní odmietol pre nedostatok svojej právomoci podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde.

2. Sťažovateľka namietala porušenie označených práv aj postupom krajského súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 4 Co 36/2008 a jeho rozsudkom z 30. mája 2008, ktorým potvrdil rozsudok okresného súdu zo 17. decembra 2007.

O zjavnej neopodstatnenosti sťažnosti možno hovoriť vtedy, keď namietaným postupom všeobecného súdu nemohlo vôbec dôjsť k porušeniu toho základného práva alebo slobody, ktoré označil sťažovateľ, a to buď pre nedostatok vzájomnej príčinnej súvislosti

medzi označeným postupom všeobecného súdu a základným právom alebo slobodou, porušenie ktorých sa namietalo, prípadne z iných dôvodov. Za zjavne neopodstatnenú sťažnosť preto možno považovať tú sťažnosť, pri predbežnom prerokovaní ktorej ústavný súd nezistil žiadnu možnosť porušenia označeného základného práva alebo slobody, realnosť ktorej by mohol posúdiť po jej prijatí na ďalšie konanie.

Ústavný súd predovšetkým pripomína, že podľa svojej ustálenej judikatúry nemá zásadne oprávnenie preskúmať, či v konaní pred všeobecnými súdmi bol, alebo nebol náležite zistený skutkový stav a aké právne závery zo skutkového stavu všeobecný súd vyvodil (II. ÚS 21/96). Vo všeobecnosti úlohou súdnej ochrany ústavnosti poskytovanej ústavným súdom napokon nie je ani chrániť občana pred skutkovými omylmi všeobecných súdov, ale chrániť ho pred takými zásahmi do jeho práv, ktoré sú z ústavného hľadiska neospravedlňiteľné a neudržateľné (I. ÚS 17/01). Z rozdelenia súdnej moci v ústave medzi ústavný súd a všeobecné súdy totiž vyplýva, že ústavný súd nie je opravnou inštanciou vo veciach patriacich do právomoci všeobecných súdov (napr. I. ÚS 19/02).

Ústavný súd teda, tak ako to už vyslovil vo viacerých svojich nálezhoch, nie je opravnou inštanciou všeobecných súdov (napr. I. ÚS 31/05), a preto nemôže preskúmať rozhodnutia všeobecných súdov, pokiaľ tieto súdy vo svojej činnosti postupujú v súlade s právami na súdnu a inú právnu ochranu zakotvenými v siedmom oddiele druhej hlavy ústavy (čl. 46 až 50 ústavy). Z takéhoto pohľadu pristúpil ústavný súd aj k posúdeniu rozsudku krajského súdu sp. zn. 4 Co 36/2008 z 30. mája 2008.

Z odôvodnenia označeného rozsudku krajského súdu okrem iného vyplýva:

„Z obsahu spisu odvolací súd zistil, že súd prvého stupňa správne zistil skutkový stav veci, nesprávne však stanovil výšku náhrady za nevyčerpanú dovolenku.

K právnemu posúdeniu právneho vzťahu medzi účastníkmi konania odvolací súd poukazuje na ust. § 66 ods. 3 zákona č. 511/1991 Zb. Obchodného zákonníka v znení neskorších predpisov (ďalej len Obchodného zákonníka), v zmysle ktorého vzťah medzi spoločnosťou a členom orgánu spoločnosti alebo spoločníkom pri zariaďovaní záležitostí spoločnosti sa spravuje primerane ustanoveniami o mandátnej zmluve, ak zo zmluvy

o výkone funkcie uzatvorenej medzi spoločnosťou a členom orgánu spoločnosti alebo spoločníkom alebo zo zákona nevyplýva iné určenie práv a povinnosti. Citované ustanovenie nemá kogentnú povahu, a preto nie je vylúčené, aby zamestnanec spoločnosti bol vymenovaný alebo zvolený za člena štatutárneho, či iného orgánu a napokon nič nebráni ani tomu, aby sa člen určitého orgánu spoločnosti stal aj zároveň jej zamestnancom.

Je nesporné, že právny vzťah medzi účastníkmi konania vznikol na základe pracovnej zmluvy zo dňa 30. 3. 2002, na základe ktorého si žalobca uplatňuje nárok na náhradu mzdy za nevyčerpanú dovolenku. Posúdenie právneho vzťahu súdom prvého stupňa bolo správne v súlade s vysloveným právnym názorom odvolacieho súdu v uznesení č. k. 4 Co 283/2006-121 zo dňa 23. 3. 2007. Naviac odvolací súd dodáva, že zánikom funkcie štatutárneho zástupcu u žalovaného nedošlo k skončeniu pracovného pomeru. Účastníci sa vzájomne dohodli na skončení pracovného pomeru ku dňu 12. 11. 2003. Táto skutočnosť vyplýva z č. l. 8 spisu. Tvrdené skutočnosti žalovaným o tom, že medzi účastníkmi konania nevznikol pracovnoprávny vzťah je v rozpore s predloženými listinnými dôkazmi samotným žalovaným v konaní - dohodou o skončení pracovného pomeru, preukázanými výplatnými páskami žalobcu, napokon aj s výpoveďou svedka H., konateľa spoločnosti žalovaného v N. Túto odvoláciu námietku preto odvolací súd nepovažoval za dôvodnú.

Za dôvodné sčasti považoval odvolacie námietky žalovaného pokiaľ sa týka výšky priznanej náhrady mzdy za nevyčerpanú dovolenku, a to vzniku nároku na dovolenku za rok 2002 a 2003, ako aj rozsahu počtu vyčerpaných pracovných a preplatených dní za dovolenku.

Súd prvého stupňa nesprávne vychádzal z priemerného zárobku za rozhodné obdobie zo sumy 577,50 Sk, lebo z obsahu žaloby nepochybne vyplýva, že žalobca si stanovil priemerný hodinový zárobok v rozhodnom období vo výške 568,18 Sk, a preto v tejto časti bol súd prvého stupňa viazaný touto výškou (§ 153 O. s. p.).

Žalobca v konaní nepreukázal, že by mu vznikol nárok na inú ako zákonom stanovenú dĺžku dovolenky za kalendárny rok, resp. jej pomernú časť. V roku 2002 žalobcovi vznikol nárok na 18,7 dňa v súlade s ust. § 102 ods. 1, 2 Zákonníka práce č. 65/1965 Zb. v znení platnom do 31. 3. 2002. Z predložených listinných dôkazov mal odvolací súd preukázané, že žalobca v roku 2002 vyčerpal 10 dní, a preto zostalo mu

nevyčerpaných 8,7 dňa. Táto skutočnosť nepochybne vyplýva z predložených výplatných pásov z roku 2002, ako aj z prehľadu čerpanej dovolenky a krátenej dovolenky na poskytnutých stravných lístkoch za rok 2002. Tvrdenie žalovaného o tom, že v skutočnosti žalobca vyčerpal 16 dní dovolenky, i napriek tomu, že mal preplatených len 10 dní, odvolací súd neuznal za dôvodné z dôvodu, že bolo vecou zamestnávateľa riadne viesť evidenciu čerpaných dovolení. Z tohto dôvodu odvolací súd uznal nárok žalobcu na náhradu mzdy za nevyčerpanú dovolenku za rok 2002 v rozsahu 8,7 dňa za dôvodný.

V roku 2003 vznikol žalobcovi nárok na dovolenku v rozsahu 20,8 dní, z toho vyčerpal 15 dní, a preto zostatok nevyčerpanej dovolenky žalobcovi za rok 2003 patrí za 5,8 dňa.

Celkom z titulu nevyčerpanej dovolenky žalobcovi patrí náhrada mzdy v rozsahu 14,5 dňa, čo pri uplatnenom priemernom hodinovom zárobku žalobcom vo výške 568,18 Sk predstavuje náhradu vo výške 65.908,- Sk.

Z tohto dôvodu odvolací súd v tejto časti napadnutý rozsudok považoval za vecne správny a ohľadne sumy 65.908,- Sk rozsudok potvrdil v súlade s ust. § 219 O. s. p.

Za nedôvodnú považoval odvoláciu námietku žalovaného týkajúcu sa nepreukázania žiadnych dôvodov, pre ktoré žalobca nevyčerpal dovolenku za rok 2002. Pokiaľ sám žalobca uznal, že žalovanému vznikol nárok na náhradu mzdy za nevyčerpanú dovolenku za rok 2003, z dôvodu skončenia pracovného pomeru ku dňu 12. 11. 2003, z tohto istého dôvodu žalobca nemal možnosť vyčerpať dovolenku za rok 2002, lebo do konca budúceho kalendárneho roka, t.j. roku 2003 skončil pracovný pomer. Z tohto dôvodu odvolací súd nepovažoval v tejto časti odvolanie žalovaného za dôvodné.

Za nedôvodné považoval odvolací súd odvolanie žalobcu proti výroku, ktorým bola žaloba v prevyšujúcej časti zamietnutá. Uplatnená náhrada mzdy za nevyčerpanú dovolenku žalobcom v rozsahu 47,5 dňa nebola dôvodná. Bolo povinnosťou žalobcu preukázať ním tvrdené skutočnosti, že dovolenku za rok 2002 a 2003 v uplatnenom rozsahu nevyčerpal, resp. že mal nárok na dovolenku v inom rozsahu.

V občianskom súdnom konaní posilnenou zásadou kontradiktórnosti majú účastníci dôkaznú povinnosť vyplývajúcu im z ust. § 120 O. s. p. T. zn., že majú povinnosť nielen tvrdenia, ale aj preukázania nimi tvrdené skutočnosti. Nesplnenie dôkaznej povinnosti má za následok neunesenia dôkazného bremena. V tejto časti uplatneného nároku nad priznanú

náhradu mzdy za nevyčerpanú dovolenku súdom I prvého stupňa, t. j. nad sumu 65.908,- Sk, v ktorej časti odvolací súd napadnutý rozsudok potvrdil, nebolo odvolanie žalobcu dôvodné. Z tohto dôvodu odvolací súd výrok, ktorým bola žaloba v prevyšujúcej časti zamietnutá ako vecne správny potvrdil v súlade s ust. § 219 O. s. p.

V ostatnej vyhovujúcej časti a súvisiacich výrokoch, otravách konania a trovách štátu, odvolací súd v záujme zachovania zásady dvojinštančného konania, zrušil napadnutý rozsudok v súlade s ust. § 221 ods. 1 písm. h) O. s. p. a v rozsahu zrušenia vrátil vec súdu prvého stupňa, na ďalšie konanie (§ 221 ods. 3 O. s. p.).

Dôvodom zrušenia napadnutého rozsudku vo vyhovujúcej časti nad sumu 65.908,- Sk bolo nesprávne právne posúdenie veci súdom prvého stupňa, pokiaľ sa týka rozsahu nároku na dovolenku, ako aj výšky náhrady škody za nevyčerpanú dovolenku.

Nesprávnym právnym posúdením veci sa rozumie omyl súdu pri aplikácii práva omyl. O omyl v aplikácii práva ide vtedy, ak súd použil iný právny predpis, než ktorý mal použiť, alebo ak použil síce správny právny predpis, ale ho nesprávne vyložil. V danom prípade súd prvého stupňa nesprávne vyložil aplikovaný správny právny predpis.

V ďalšom konaní bude úlohou súdu prvého stupňa doplniť dokazovanie podľa návrhov účastníkov konania s tým, že dôkazná povinnosť na preukázaní dôvodnosti uplatneného nároku spočíva na žalobcovi. Nesplnenie dôkaznej povinnosti má za následok neunesenie dôkazného bremena, a preto je potrebné žalobu v prevyšujúcej časti zamietnuť.

Podľa ust. § 226 O. s. p. ak bolo rozhodnutie zrušené a ak bola vec vrátená na ďalšie konanie a nové rozhodnutie, je súd prvého stupňa viazaný právnym názorom odvolacieho súdu.“

V citovanej časti odôvodnenia napadnutého rozhodnutia krajský súd zrozumiteľným a jednoznačným spôsobom uviedol dôvody, pre ktoré odvolaním napadnutý rozsudok okresného súdu vo vzťahu k sťažovateľke potvrdil. V každom prípade tento postup krajského súdu pri odôvodňovaní svojho právneho záveru vo veci sťažovateľky nemožno považovať za zjavne neodôvodnený alebo arbitrárny, teda krajský súd v danom prípade neporušil označené základné právo sťažovateľky „nesprávnou a svojvoľnou aplikáciou a výkladom práva“. Skutočnosť, že sťažovateľka sa s právnym názorom krajského súdu nestotožňuje, nemôže sama osebe viesť k záveru o zjavnej neodôvodnenosti alebo

arbitrárnosti tohto názoru a nezakladá ani oprávnenie ústavného súdu nahradiť právny názor krajského súdu svojím vlastným. V konečnom dôsledku však ústavný súd nie je opravným súdom právnych názorov krajského súdu. Ingerencia ústavného súdu do výkonu tejto právomoci krajského súdu je opodstatnená len v prípade jeho nezlučiteľnosti s ústavou alebo kvalifikovanou medzinárodnou zmluvou. Aj keby ústavný súd nesúhlasil s interpretáciou zákonov všeobecných súdov, ktoré sú „pánmi zákonov“, v zmysle citovanej judikatúry by mohol nahradiť napadnutý právny názor krajského súdu iba v prípade, ak by ten bol svojvoľný, zjavne neodôvodnený, resp. ústavne nekonformný. O svojvôli pri výklade a aplikácii zákonného predpisu všeobecným súdom by bolo možné uvažovať len v prípade, ak by sa tento natoľko odchyľil od znenia príslušných ustanovení, že by zásadne poprel ich účel a význam. Podľa názoru ústavného súdu predmetný právny výklad krajským súdom takéto nedostatky nevykazuje, a preto bolo potrebné sťažnosť v tejto časti odmietnuť ako zjavne neopodstatnenú podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde.

Z ústavnej kompetencie súdov interpretovať a aplikovať zákony vyplýva aj ich oprávnenie dopĺňať a rozvíjať existujúcu judikatúru týkajúcu sa relevantných právnych otázok v prerokovaných veciach. Prípadný odklon súdu od existujúcej skoršej judikatúry v konkrétnom prípade by mohol predstavovať zásah do základných práv a slobôd účastníka konania len za predpokladu, že by bol dôsledkom arbitrárnosti alebo zjavnej neodôvodnenosti súdneho rozhodnutia v prerokovávanej veci. Nemožno však namietat' proti tomu, aby judikatúra súdov v konkrétnych prípadoch upresňovala a dopĺňala objasňovanie obsahu a zmyslu zákona vrátane prispôsobovania aplikačnej praxe novým okolnostiam za podmienky, že ich zohľadnenie možno rozumne zhrnúť pod zákonné znaky právnej normy aplikovanej na konkrétny prípad (III. ÚS 346/05, III. ÚS 284/05, IV. ÚS 267/05).

V tejto súvislosti považuje ústavný súd za potrebné poznamenať, že mu neprislúcha zjednocovať in abstracto judikatúru všeobecných súdov a suplovať tak poslanie, ktoré podľa zákona č. 757/2004 Z. z. o súdoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov [§ 8 ods. 3, § 20 ods. 1 písm. b), § 21, § 22 a § 23 ods. 1 písm. b)] zveruje práve Najvyššiemu súdu Slovenskej republiky (resp. jeho plénu a kolégiám), keď mu okrem iných priznáva aj

právomoc zaujímať stanoviská k zjednocovaniu výkladu zákonov a iných všeobecne záväzných právnych predpisov (I. ÚS 17/01, III. ÚS 346/05).

Vzhľadom na to, že sťažnosť sťažovateľky bola odmietnutá, tak ako to je uvedené vo výroku tohto rozhodnutia, a rozhodnutie o zrušení označených rozhodnutí okresného súdu a krajského súdu, o vrátení veci okresnému súdu na nové konanie, o priznaní trov konania je podmienené vyslovením porušenia práv alebo slobôd sťažovateľky (§ 127 ods. 2 prvá veta ústavy), ústavný súd sa touto časťou sťažnosti, ktorou sa sťažovateľka domáhala ich priznania, nezaoberal.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 16. decembra 2008